

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Előfizetési ár 1 évre 8 pengő.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43.916.

FŐSZERKESZTŐ: DR. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

Három kert.

I.

A híres japán cseresznyefák újra kivirágzottak Washingtonban. New-York kertjeiben is ébrednek a rhododendron bokrok. A kert újra meghódítani készül a várost, az East side-i ablakok egyszerű virágserepeitől a hatalmas bérpaloták magaslatain viruló jüggökertekig, ahol a modern kertkultúra mutatja be remekműveit.

A kertészet olyan régi, mint az ember. Az ősidőktől fogva, mikor az egész Nilus völgyét egy óriási kertet változtatták, a tulipán hazájáig, Hollandiáig, minden helyen és minden időben kereste az ember a kertet. Először a hasznáért, a táplálékért, később tisztán esztétikai okokból is.

Az emberiség története kertben kezdődött. „Ültetett az Úr Isten kertet Édenben és abba helyezte az embert.” Ideje már, hogy megszabaduljunk e szavak századok óta tartó hamis értelmezésétől. Az a bizonyos itáliai kert, melyben az embernek egyéb dolga se volt, minthogy reggeltől estig sétáljon, csak a költők és festők képzeletében élt, a bibliában egy szó sincs róla. Ellenkezőleg az elé a keltős feladat elé állított az ember, „hogyan művelje és őrizze azt”. Hogy művelje és mint Isten munkatársa a kertben rejülő lehetőségeket jövő századok csodás valóságaivá fejlessze; és őrizze, mert ellenség leselkedik mindarra, ami a földön szép, jó és igaz.

Az ember nevében („Ádám”) benne van a „föld”, amely az anyaghoz való tartozását jelzi. De ez még nem teszi emberré. Azzá csak akkor lett, amikor Isten saját magából adott hozzá s így Önmagához csatolta. Többé nem állat, hanem „élő lélek”. Annnyira különbözik minden alatta lévő teremtménytől, hogy egy tökéletesen kielégítő „missing link” keresése hiábavaló. Imé, az eredeti ember, gyermeki egyszerűségében csodálkozó szemekkel, mocsok-talanul, meg nem rontva, képes az Istennel való társalkodásra is.

Van azonban a kert „életre jó és tekintetre kedves”, hasznos és szép jái között és „az élet fája” mellett — amely valami magasabbrendű életre utal — egy olyan ja is, amelynek sacramentális jelentősége van. Itt ismét szó sincsen arról a bizonyos almafáról. Ez a ja „a jó és rossz tudásának fája”. Nem a gyümölcse a fontos, hanem az a morális légkör, melyet különösképpen a pusztá létezése teremtet az ember számára. A szellemi erőkhöz való tartozásunk próbájaként állítottatott oda. A gyerek számára lehet ez a szomszéd cseresznyefája, a boltos számára a mérlege, a pénzember számára üzleti könyve. Kikötőben néha látni lehet, mint omlik össze valakinek egész morális struktúrája, amint esomagjaihoz közeledik a vámtiszt. Vagy a bankban, amikor a hűtlen tisztviselőt váratlanul leleplezik.

Mindig úgy szokott ez kezdődni, mint Édenben. Valaki azt sutlogja az ember fülébe: Isten szeszélyes és nem szívélyes. Féltékeny. Félt, hogy „megnyitlik a szemeket”. Visszatart löletek valamit, amihez jogotok van. Függetlenítsd magad az Ő ellenőrzésétől. Légy a magad ura... A lélekmérgezés az első lépés lefelé. Ennek csak természetes következményei a cselekedetek. Az emberiség ragyavert ábrázata mindig ilyen rejtett mérgezést sejtett az évezredek folyamán. És mikor elhangzik a kertben a szó: „Hol vagy? Mit cselekedtél?” — bár nem úgy hangzik, mint egy detektív vallatása, hanem inkább mint egy atyának panaszos szava, mégis az emberben nemcsak a féltelen és szegény érzetet kelti, hanem sejteti a kikerülhetetlen, halálos verdiktet is. „Átkozott legyen a föld te miattad. Töviset és bogácskórót teremjen az neked.” S az ember szép kertjére mindjobban ránehezedik az átok. Mikor termelt a föld ennyi tövist? A tavasznak se tudunk már úgy örülni, mint máskor. A földet, ezt a gyönyörű kertet hol egyik, hol másik részén túrja, szaggatja jel agyarával a háború vaddisznaja. Mit szóljunk a szegény magyar nép sorsához? Ezer év óta várja már, hogy amin a próféta jövendölte, az Úr „igazságot tesz sok népek között és megjedd erős nemzeteket, és fegyvereiket kapákká kovácsolják, és ki-ki nyugszik az ő szőlőjében és senki nem retenti őket...” E helyett attól kell rettegnie, hogy szőrüskertjéből más hordja el a gabonát, gyümölcsöskertjébe bombák hullanak alma helyett, virágokertjén az európai militarizmus barmai gázolnak végig.

II.

Ilyen gondolatokkal lépünk be a második kertbe.

Évekkel ezelőtt, mikor ott jártam abban a kertben a Kedron kiszáradt medrén túl, még mindig volt benne valami nyolc vén olajfa, vagyis inkább ezeknek ősi törzsei, gyér hajtásokkal. Azt mondják, hogy ezek ott voltak már akkor is, mikor Jézus ott járt. A girbe-görbe vén bügykös törzsek korántsem nyújtanak esztétikai látványt, de annál mélyebb tiszteletet ébresztenek már csak évezredek multjoknál fogva is.

A Gecsemáné szó azt jelenti : olajsajtó. A keleti ember fizikai élete javára szolgált eredetileg. De idejött valaki, akiben az isteni és emberi egyetlen módon és mértékben egyesült. Idejött „imádkozni, szomorkodni és gyötörödni”. Olvassuk, hogy „verítéke olyan lett, mint a földrehulló vércseppek”. Mi sajtolta ki belőle ?

Ismerjük életét az Újtestamentumból, éppen úgy, mint az első emberét az Ótestamentumból. Megjárta a földi élet elrontott, nagyon rögzös szakadékos és meredek útját. Az Úr Háza iránti buzgalom és az emberiség sorsa iránti könyörület érzése mélyen felszántották arcát úgy, hogy a zsidó próféta víziója szerint „nem volt ábrázata kívánatos, az emberektől elhagyott volt, pedig fájdalominkat Ő hordozta, megsebesítetett bűncinkért ; mindnyájan, mint juhok ellévedtünk, de az Úr mindnyájunk vétkét Ő reá vetette...”

Ebben a kertben is van egy sákramentális jel, mint az engedelmség próbája. Nem egy élő fa, mint Édenben, hanem egy száraz fa. Ennek is csak a fűkörképe látszik abban a pohárban, amely elébe tételt. Képe egy fának, amelyet az emberek kivágtak, eltorzítottak és a halál eszközévé változtattak. Az Édenkert embere kinyújtotta kezét „a szemnek kedves és kívánatos fa” gyümölcse után, a Gecsemánékért Isten-embere kinyújtotta kezét a halálos itallal tele keserű pohár után. „Ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint Te.”

Miesoda megrendítő tapasztalatokat kellett tennie az emberek között, míg odajelődtek a dolgok, hogy megcsókolja őt — az áruló, és elárulja őt — a barát ! És mégis mindent vállal. Csakis ennek lehetett az eredménye, hogy míg a dacos „ahogy én akarom, úgy lesz” az Édent pusztasággá változtatta, az alázatos „ahogy Te akarod, úgy legyen” a pusztaságot Édenné, a Gecsemánét a menny kapujává változtatta. Az engedelmség Édenkertjéből kerubok lángoló pallossal űzik ki az embert: a halálig való engedelmség Gecsemánékertjében „angyal jelenik meg néki, erősítvén Őt”.

A Gecsemánében szentek-szentében járunk, litkok litkának misztikus homályában. Csak lelki elmélyedés útján található ebben bárki értelmet és így is csak a húsvéti igazság megtapasztalása után.

III.

Megállok a Kerepesi temetőben egy emlékmű előtt, leveszem a kalapom : itt nyugszik Kossuth Lajos. A visszacsatolt Kassa dómjában : itt nyugszik Rákóczi. Üllevél-akadályok dacára elzarándokolunk a segesvári csataterre : valahol egy lömegsírban itt nyugszik Petőfi. Magyar útitársammal megilletődötten állottam egyszer Mt. Vernon-ban egy egyszerű sír előtt : Itt nyugszik a haza atyja, a jüggellen Amerika megalapítója, Washington. A springfieldi gránitemlékmű márvánnyal borított csendes falai között állottam a múlt nyár elején, előtem az USA elnökének friss koszorúja : itt nyugszik Lincoln Ábrahám. Japánnak még a császára is minden évben elzarándokol Nárába, a lotus-tavas, özikéltől járt, roppant templomokkal beépített ősi fővárosba, mert itt nyugszik az császári elődei, „az istenek”. Delphiben a Taj Mahal, e legragyogóbb síremléke a világnak azért épült, mert ott nyugszik egy drága halott. A buddhista százmilliók előtt a világ legszentebb helye Ceylonban van, a nagy harang alakú templom, melyben drágakövekkel kirakott urnában nyugszik Buddha portadó szíve. Jártam az arabiai Petrában — e kihalt sziklaváros minden primitív és művészi emlékéért azért jaragták, mert ott nyugszik valaki. A piramisok azért épültek, a híres római út, a Via-Appia két oldalán ma is látható emlékek azért emeltek, mert ott nyugszik egy Cézár vagy hadvezér, vagy nemes. A katalombák rengeteg földalatti hálózatában ezer és ezer helyen állhatunk meg ezzel a szóval : itt nyugszik egy öskeresztyén. A Westminster Abbeyben a kripta emlékművei előtt lépten-nyomon mondhatjuk : itt nyugszik egy költő, vagy államférfi, vagy misszionárius. A nyugati fronton ötmillió kis fehér kereszt, a keletin szintén ötmillió kis fehér kereszt azt hirdeli : itt nyugszik egy néptelen katona. Városokon, falvakon kívül van egy hely, ahova könnyes szemmel lépünk be, mert itt nyugszik valaki, akit szerettünk.

E közös emberi sorsban osztozott egykor három ember Jeruzsálem falain kívül a páska ünnepén. Mint gonosztevőket engedte őket megfeszíteni a római helytartó. De az egyik testét a zsidó legfőbb ilölöszek két tagja elkérte és egy privát kertben helyezte utolsó nyugalomra. „Azon a helyen, ahol megfeszítették, vala egy kert és a kertben egy új sír, abba helyezték Jézust.”

És harmadnap új hajnal virradt a világra. A tavasz szebb lett és a madarak éneke is, és a virágok illata is. Mert egy fehér ruhás hívívő ajkairól elhangzott valami, amit soha még sír mellett nem mondtak : „Nincsen itt !” Minden sír azért drága, mert valaki : „Itt nyugszik.” Ez a sír azért drága mindenképpen jelett, mert : „Nincsen itt !”

Az Éden az ember kertje. A Gecsemáné a Krisztus kertje. Ez a harmadik kert Isten kertje, mert „ezt a Jézust feltámasztotta az Isten, minek mi mindnyájan tanubizonyosságai vagyunk” — hirdette a pünkösdi prédikátor, Péter, aki egykor összeomlott, mint a fönyre épült ház, most pedig áll egy egész ellenséges világgal szemben, mint a kőszikla. Ezt a húsvéti nagy ténye cselekedte vele. Ő maga bizonyítja, amikor első levelét így kezdi túláradó boldog bizonyossággal :

*„Áldott az Isten, aki az Ő nagy irgalmassága szerint újonnan szült minket élő reménységre
Jézus Krisztusnak a halálból való feltámasztása által !”*

(New-York, USA.)

Dr. Takaró Géza.

Egyetemes Konventünk ülése.

A magyar református egyház legfőbb kormányzó-testülete, az Egyetemes Konvent, április hó 19. és 20. napjain tartotta Budapesten gyűléseit. Zsoltár-énekülés után Dr. Ravasz László püspök-elnök bibliá-olvasása és imádsága nyitotta meg a gyűlések sorát. Utána Dr. Balogh Jenő főgondnok-elnök mondott hatalmas megnyitó beszédet, melyben Isten előtti hálával emlékezett meg a Felvidék visszatéréséről. A felszabadulás által 259 egyházközséget s közel kétszáz ezer lelket nyertünk vissza; övelük a magyar reformátusság lélekszáma a csonka hazában immár meghaladja a kétmilliót. Erőteljesen hangsúlyozta az elnök, hogy nem foglalás és zsákmány, hanem történelmi jogon való hazatérés eredménye ez. Sajnos, külföldön szemérmetlen propaganda folyik, mely „hódításról” beszél.

Az elnöki megnyitó kegyelettel emlékezett meg a Konvent két érdemes régi tagjáról: Kulin Imréről és F. Varga Lajos esperesről, akik mindketten a debreceni egyházmegye élén állottak. Ugyanakkor szeretettel üdvözölte a Konvent legújabb tagját, Dr. Hetessy Kálmán kecskeméti lelkipásztort.

Dr. Budai Gergely jelentéséből örömmel értesült a Konvent arról, hogy a parókiális könyvtárban megjelent Dr. Révész Imre új könyve: „A magyar református egyház története” első kötete.

Nagy érdeklődés fogadta s kísérte mindvégig Dr. Enyedy Andor missziói jelentését, mely hatalmas átfogó képet nyújtott az országszerte folyó szép és áldott munkáról. A lelkipásztorok teljes megértéssel dolgoznak önmaguk is és adnak helyt az egyetemes egyház részéről érkező segítségnek. „Sürgősen fel kell venni a harcot egyénenként az emberekért és újra meg kell nyerni őket Jézusnak” — mondja a jelentés. A Dunamelléken 268 vasárnapi iskola dolgozik. *A tiszántúli egyházkerületben is minden vonalon öröndetesen fejlődik a missziói munka; nagy lendülettel adott ennek az, hogy a kerület önálló missziói lelkész állást szervezett és ezt Dr. Ferenczy Károllyal töltötte be.* A teljes elismerés hangján emlékezett meg a missziói jelentés a Szeretetszövetségről s annak Istentől gazdagon megáldott lelkü vezetőjéről, Dr. Kiss Ferencről. *„Egyetemes Konventünk Dr. Kiss Ferencet és az élő és munkás hit csodáit felmutató Szeretetszövetséget ezután is minden rendelkezésre álló eszközzel és módon támogatja.”* A Konvent a missziói bizottság teljes, gazdag munkatervét letárgyalta. Ennek rendjén a tiszántúli egyházkerület újabb intézkedést kért azok ellen, akik akár egyházi, akár iskolai vonatkozásban „érthetetlen közönnyel és felelőtlenséggel szembehelyezkednek a Konvent egyházi bálók ellen állást foglaló régebbi határozatával”.

A tanügyi kérdések tárgyalása rendjén a legkiemelkedőbb határozat az volt, hogy a Konvent felkéri a püspököket, hogy a tehetősebb gyülekezeteket mezőgazdasági középiskolák szervezésére ösztönözzék, mert „a mezőgazdasági s általában a gyakorlati irányú iskolákat a református magyarság kevésbé látogatja, mint amennyire az egyéni boldogulás céljából is kívánatos lenne”.

A népiskolai beszámolóból megtudtuk, hogy országosan 2603 református tanítónk áll munkában

egyházi iskoláinkban; összesen 221 ezer elemi iskolai és 90 ezer ismétlőiskolai növendékünk van. Az elmúlt évben (1938) 4.153.000 pengőt fordítottunk elemi iskoláinkra: 321 ezer pengővel többet az előző évinél. Konventünk felhívja az egyházkerületeket az iskolák túlzúsúfoltságának megszüntetésére. Az egyházkerületek a nemzeti nevelés elvi és gyakorlati tisztázása érdekében a tanítók számára rendezzenek előadásokat.

Nagyfontosságú határozatot hozott a továbbiakban a Konvent az iskolai terhek ügyében: „Komoly aggodalommal látja az iskolafenntartási költségek súlya alatt roskadozó egyházközségek kétségbeesztő állapotát, amely sürgős segítség nélkül a teljes összeomláshoz vezet s ennek következtében egyházunk nem fogja tudni betölteni, teljesíteni a népiskolák fenntartásával a valláserkölcsei és hazafias nevelés évszázadokon keresztül végzett nagy nemzeti tisztét és feladatát. Azért felhívja a vallás-és közoktatásügyi Miniszter úr figyelmét az egyházközségek tarthatatlan helyzetére, amely főként onnan ered, hogy a községi iskolai hozzájárulásokat a költségvetésekből indokolatlanul törlik, az egyházi és iskolai adók nehezen hajthatók be s hogy a nyugdíjjárulékok terheit aránytalanul felemelték. Meltóztatassék a Miniszter úr a segítségnek azt a módját megtalálni, amely a kétségbeeséssel küzdő egyházközségek megmentését biztosítaná, elnökségét pedig arra kéri, hogy az előterjesztés sorsát állandóan figyelemmel kísérje és szorgalmazza.” Általános kívánság, hogy a tanítói nyugdíjjárulékokból eredő hátralékok fizetésére az erre képtelen iskolafenntartó egyházakat ne kényszerítsék.

Nagyszabású tanulmányban foglalta össze a református teológiai tanárok országos gyűlése azt a helyzetképet, amely a Felvidék magyarlakta részeinek visszakerülésével a lelkészképzés új kérdéseiről tájékoztat. Magyarországnak eredetileg 2086 református gyülekezetéből Trianon 1078 gyülekezetet szakított el s vele 966 ezer lelket. Ennek alig negyedrészre került most vissza. A cseh megszállás alatt Losoncon saját kezdeményezéséből nyitotta meg a magyar református teológusok szemináriumát Sörös Béla lelkész, aki azóta püspök lett. Az intézetet a cseh állam 1926 őszén becsukatta és csupán a Presbiteri Világszövetség közbelépésére engedte meg további működését. A losonci szeminárium ezévi január 29-ig töltötte be áldásos feladatát s mint most a jelentés megállapítja: „az elmagyartalanítás szándékos és célzatos veszélyétől a magyar református egyház szolgálatába készülő teológus ifjúságot megmentette”. Viszont „azok a teológus hallgatók, akik a prágai Huss-fakultáson tanultak, szörnyű árat fizettek az ott nyert jótéteményekért. Van köztük például olyan magyar kisgazda-gyermek, aki a magyar beszédet teljesen elfelejtette... A fiatal teológusok belekerültek veszélyeztetett magyarságuk révén a politika, vagy legalább annak jelszavai forogtagába. Fejlett érzékük van a társadalmi küzdelmek, a demokrácia, a nemzeti és népi testvériség eszméi iránt. Kisértéseken kellett átesseniök és határozott döntés után mintegy hitvallóként kellett el-

indulniok magyar nemzetünk, pusztuló népünk és az Ige szolgálatára. Az a benyomásunk, hogy bizonyosságot tudnak tenni Isten országa szolgálatának szükségességéről, szépségéről és nagy missziójáról.

Az Egyetemes Konvent előterjesztést tesz az Országos Zsinathoz a losonci theologiai szeminárium magyar református egyházi szempontból elévülhetetlen érdemeinek megőrkítésére, elismeréssel méltányolva Sörös Béla theologiai igazgató, az összes volt theologiai előadók, valamint a szlovenszói és kárpátaljai egyetemes egyház hivatalos vezető tényezőinek áldásos munkáját, hálásan köszönve meg ismerteknek és névteleneknek anyagi áldozatkészségét. Arról is gondoskodik a reformátusok legmagasabb testülete, hogy a Felvidék theologusai mihamarabb beilleszkedjenek az anyaország tanítási rendszerébe.

Érdekes határozat született meg a vasárnapi munkaszünet dőlőgában: „Az egyetemes konventi Elnökség és elnöki tanács fontolja meg, nem érkezett-e el az idő arra, hogy esetleg az egész magyar-

országi keresztyénség, vagy csupán protestáns egyházak bevonásával az Ige által parancsolt komolysággal való megszentelése érdekében »Vasárnapi Szövetség« alakuljon, amely azután országos mozgalommal a vasárnap bibliai komolyságú megünneplését törvényes úton biztosítaná. A kultuszminiszter állást foglalt, hogy a Nagypéntek általános munkaszüneti nap legyen s evégből közbenjárt a miniszterelnöknel.

A lelkesi korpótléket már csak azért is teljes összegben kellene valorizálni, mert a lelkeszek rendkívüli nyugdíjterhük miatt hovatovább nem képesek gyermekeiket taníttatni.

Dr. Benedek Zsolt konventi tanácsos közalapi és tökesegélyosztó előadása után a Református Egyetemes Konvent ezévi ülése Dr. Révész Imre püspök és Dr. Balogh Jenő világi elnök megkapó köszönőszavaival és Farkas István püspök, lelkesi alelnök szárnyaló imájával a délutáni órákban ért véget.

M. É.

Közgazdasági oktatást a Kollégiumban!*

Néhány hét választ már csak el bennünket a Kollégium 400 éves jubileumától. Néhány hét múlva országos ünnepély keretében adózunk a nagy iskola-alapítóknak, kegyeletes érzéssel leplezzük le a nagy reformátorok szobraiát és büszkén mutogatjuk Kollégiumunk nagyjainak bronzbaöntött reliefjeit.

Négyszáz év nagy idő egy iskola történetében, különösen ha az iskola azzal dicsekedhetik, hogy az országnak annyi kiváló közéleti nagyságot adott. Bizonyára büszkén emlegetjük, hogy Kormányzó urunk, vitéz nagybányai Horthy Miklós öfóméltósága is a Kollégium növendéke volt. Büszkéek is lehetünk Alma Materünkre: hiszen évszázadokon át százával repültek ki kapuín az életre kész emberajok. De vajjon biztosan nézhetünk-e a jövőndőbe, vajjon az elkövetkezendő századokban is méltó lesz-e nagy multjához? Megéreztek-e az Alma Mater vezetői, irányítói korunk sürgető, követelő szavát, meglátták-e a magyarság új életarcát, néznek-e a jövőndő magyar életalakulásra.

Büszkén, felemelt fővel nézhetünk a multba, de szomorúan, csüggetegen kell néznünk a jövőndőbe. Szomorúan, mert az öreg Alma Mater vezetői nem látják az új életformát; csüggetegen, mert nem hallják az idők szavát, még akkor sem, ha az a legfelsőbb helyről jön is.

Kormányzó urunk immár két éve, 1937 augusztusában odakiáltotta fiaihoz: „Gyermekeinkbe, ifjúságunkba bele kell nevelni az érdeklődést a gazdasági élet iránt, a vonzódást a szabad pályák felé, fel kell kelteni bennük az egyéni kezdeményezést, az önálló vállalkozás szellemét, hogy minél többen szerezzék meg maguknak azt a lehetőséget, hogy vagyonot gyűjtsenek, s ezáltal az ország gazdagságát is gyarapítsák. Bizom benne, hogy a mi tehetséges fajunk, amely mindenre alkalmas, amely mindent

el tud érní, ha akar, ezt is meg fogja tanulni...“ Fiaink meg is szeretnék tanulni, de nincs hol.

Közgazdasági oktatást tehát Kollégiumunkba!

Igen, ez korunk sürgető, követelő szava. Nem azt akarjuk ezzel mondani, hogy most már zárjuk be nagymultú középiskoláinkat, hiszen továbbra is nagy szükség van az öntudatos magyar református papokra, tanárookra, tanítóokra, hivatalnokokra, hanem azt, hogy nyissuk meg a Kollégium kapuit a gyakorlati életre készülő fiatalság előtt is. Most amikor új lehetőségek nyílnak meg a magyar ifjúság előtt, nem nézhetjük tétlenül, összetett kezekkel, hogy református gyermekeink tisztán az egyház közönye és a korral nem tartása miatt ne tudjanak független önálló emberek lenni. Minél több független református van, annál függetlenebb, erősebb egyházunk is. A színmagyar kálvinista ifjúságnak kell egy olyan intézet, ahol megkapja azt a szellemet, amellyel aztán kiverekksi a maga vezető helyét a közgazdasági életben, mint ahogy évszázadokon át kiverekedte a köz-hivatali életben.

Ne feledjük, hogy a Kollégium ma csak hivatali pályákra képzí fiainkat, mind a mezőgazdasági, mind a kereskedelmi oktatás hiányzik. Ha ezt a hiányt, sőt mulasztást pótolná egyházunk, akkor elérhetjük azt, hogy gyermekeink akkorára igazi izig-véríg magyar református szellemben nevelkedve, teljesen készen állanak, amikorra kormányunk a nagy reform-törvényeket meghozza.

Nyisson tehát a debreceni református egyház, vagy a tiszántúli református egyházkerület közgazdasági, azaz kereskedelmi középiskolát a Kollégiumban. Ez nemcsak Debrecen ügye, hanem a Tiszántúlé, sőt az egész ország református közössége is és azt hisszük, hogy a 400. évét ünneplő Kollégiumhoz méltó ez az új alkotás. Teremtsük meg, hogy fiaink is alkot-hassanak, egyébként elpusztulunk. Nézzük meg csak Debrecennek, ennek a legnagyobb református városnak a kereskedelmét. Hol vannak a régi református

* A „Vasárnap“ debreceni egyházunk gyülekezeti lapja szerkesztőségének hozzájárulásával közöljük ezen egész egyházkerületünket méltán érdeklő cikket. Szerk.

nagykereskedők? Ugyanazt az irányzatot tapasztaljuk, mint néhány évvel ezelőtt a közhivatalokban a főnökök kinevezésénél. Csakhogy itt már kiszorítottak bennünket! A piarista gimnázium már megnyitotta a mult év őszi kereskedelmi iskoláját! Már is elkéstünk, de nem késztünk tovább, vagy csak nem akarják tőlünk egyházunk vezetői, hogy fiainkat a piarista kereskedelmi iskolába küldjük, ahova kényszerűségből már is több református tanuló jár. Van ugyan Debrecenben egy társulati kereskedelmi iskola is, de ez mint versenytárs nem jöhet számításba, mert az ország legdrágább iskolája. Vegyük

fontolóra, ha a megnyitandó kereskedelmi iskola mellett egy, a mai kornak mindenben megfelelő internátus működik, országos jellegűvé válik, mint ahogyan országos jellegű az ősi Kollégium is. Ez lesz az első és az egyedüli ilyen iskolánk.

Ha komoly, öntudatos lélekkel nézzük a kialakulandó új magyar életformát, ha szívünkön viseljük tősgyökeres református magyar ifjúságunk jövőjét, akkor nem habozhatunk sokáig, hanem már ez év őszi kitarjuk a fennállásának 400. évét ünneplő ősi Kollégium új iskolájának, a református kereskedelmi iskolának kapuit!

A temetők hasznosítása.

Jelen szolgálati helyemen, ahol a lakosoknak 90%-a a mi hitünk cselédei, halottak napján megdöbbenve kellett látnom, hogy a református temető jobban ki volt virágozva, mint a kis pápista temető. Megdöbbenésemben nem ragadtam kezembe a dorgálás korhadt dorongját és nem fújtam meg a már bizonytalan és gyenge hangot adó, horpadt bordájú kürtöt sem, hanem az 1938. év tavaszán a temető hasznosításához kezdtem és már az első esztendőben azon eredményhez jutottam, hogy egy gyertya sem gyult ki halottak napján a temetőnkben s a sírokon kitermelt virágmagvakból pedig egy kis haszonhoz is hozzá jutott az egyházközség pénztára.

A tervszerűen kivirágozott temető a feltámadás jeleivel van felékesítve és megerősíti nemcsak a gyászoló feleknek, hanem az egész gyülekezetnek is a hitét. Ma már a lakóháznak kelléke, ékessége a virág s így nem lehet az „alvóháznak“ (coemeterium) sem virág nélkül éktelenkedni.

A városi temetőkben, sőt a falusi temetőkben is látjuk, hogy a kegyes lelkek halottaik sírját anyagi áldozatokkal is gondoztatják és felvirágoztatják. Álljunk e kegyes lelkek mellé — pótolhatatlan alkalom a pásztori látogatás megkezdésében — ajánljuk fel, egyenesen adjuk oda munkájukhoz a szolgáltatunkat: *Hasznosítsuk temetőnket! Termeljünk a temetőnkben virágmagvakat!*

Hogy célkitűzésünkben meg ne zavarjon a *tervszerűtlenség* s hogy a kezdet nehézségein sikeresen áthaladhassunk a temetőnk sikeres hasznosításához közreadom a szabolcsbákai református temetők hasznosításának 1939. évi tervét és az én csaknem két évtizedes virágmagtermelésben szerzett ismereteimet.

A szabolcsbákai református egyházban az újabb sírokat, kb. 800 négyszögölen. Nagysütörtökön rendbehozzuk, minden gyomtól kitisztítjuk és virágmagvakkal bevetjük úgy, hogy a sírok szélére körül vetünk tagetes (büdöske), ezen belül magasabb lörzsű astern (őszi rózsza) és a sírok közepén révizirág (zínia) virágmagvakat. Közepes termés esetében is számíthatunk 300 P haszonra.

A még be nem temetett temető részt (kb. 800 négyszögöl) szegényebb és sokgyermekes négy családnak adtuk feles művelésre. Ezt a területet már a feles munkások gondos talajművelésben részesítették s erre a területre is ugyanazon virágfeleségeket vetjük, mint a sírokra, hogy ezek a parcellák is egy-egy nagy sir domburólátot jelképezzenek s ne a fele-

lem, ha nem a megnyugovás érzelmeit keltse és hirdesse a temető. E területünkről is várjuk a temető hasznaként a 300 P-t az egyházközség pénztára számára.

Számításaink szerint tehát a temetőnk 600 P tiszta hasznot adna s ha e hasznot összehasonlítom az egyházközség pénz egyházi adójának végösszegével: 624 P 38 fillér, teljesen világossá lesz előttünk a temető hasznosításának a szükségessége.

Számolok a temetők hasznosításánál az elleakézésekkel is. (Nem értünk a virágmagtermeléshez, nincs időnk erre a sok gondot igénylő munkálkodásra, stb., stb.) S már eleve bejelentem, hogy a virágmagtermeltetők a virágmag termelőik részére részletes termelési utasításokat adnak, melyeknek pontos betartásával ki van zárva a sikertelenség. S ha a termelők a termelésnél valamiben fennakadnának, a termeltetők kérésükre azonnal rendelkezésre állanak, de én magam is azonnal és örömmel segítem a hozzám fordulót.

A virágmagtermelés nagyparancsolata különben ez: Virágmagtermelést csak jó termelési szerződésre végezz! Jó virágmagtermelési szerződéseket a közeli napokban lehet kötni és pedig a nagy dán cégnél J. Olsens Enkenél, akinek magyarországi képviselője: P. Pyndt Jörgensen úr Győr, Jókai-u. 10. szám; a „FUTURA“, a Magyar Szövetkezeti Központok Áruforgalmi Rt. Magosztály-Termelésnél, melynek címe: Budapest 4. Postafiók 222. szám és Mauthner Ödön magkereskedelmi és magtermelő Részvénytársaságnál, akinek címe: Budapest, Rottenbiller-utca 33. szám.

A temetők hasznosításában folytatott virágmagtermelésben — szent a meggyőződés — fel fogunk virágozni a parókiák is. Ennél a felvirágozásnál pedig gondolok a felvirágozásnak mind a kétféleségére.

Ignézy Sándor.

református lelkipásztor.

Skóciában eddig a karácsonyt nem szokták megünnepelni. Ezt a napot csak a hivatalok és a bankok tekintették ünnepnek. De fokozatosan növekszik azoknak a száma, akik a karácsonyt megünneplik. Az istentiszteletek száma is jelentékenyen megnövekedett. Most a skót egyházban mozgalom indult meg, hogy karácsony napja jövőre már általános ünnep legyen.

A debreceni református Kollégium jubileumi alapítványa.

A Debreceni Protestáns Lap 4. számában (1939 február 15) a 49. lapon történt nyugtázások óta újabb örvendetes hírt közölhetünk. A Magyar Nemzeti Bank a jubileumi alapra 10,000 P-t utalt ki s az összeget a Kollégium pénztárába be is küldötte. Ez már a második 10,000 P-s adomány. Az elsőt, amint közöltük, a kereskedelmi Miniszter úr a kollégiumi jubileumi bélyegek jövedelméből való részesedés címén küldte. A Kollégium nevében ezúton is hálás köszönettel nyugtázzuk a szép adományt.

Ezenkívül az egyházak is küldik szépen az adományait: Biharnagybajomi református egyház 46·40 P. Füzesgyarmati református egyház 10 P. Paszabi református egyház 20 P. Fényeslitkei református egyház 20 P. Danesházai református egyház 15 P. Vasmegyeri református egyház 10 P.

Egyének: Dr. Joó István v. tanácsnok, Debrecen 100 P. Dr. Némethy Károly ny. államtitkár, Budapest 50 P. Török Vince református lelkész, Karcag 100 P. Gaál Lajos református lelkész, Tiszaföldvár 10 P. Danesházai református lelkész 5 P. Dr. Balogh Béla törvényszéki tanácselnök és neje 25 P. Zoltai Lajos ny. múzeumigazgató 25 P. Dr. Kövendi Dénes református gimn. tanár, Kunszentmiklós 10 P.

Nemes példát mutatott Szendy Tihamér hegedűművész is, hegedűestjének tiszta jövedelmét az alap javára ajánlotta fel, pedig ő nem is volt a Kollégium növendéke. Ezen címen 63·79 P-t juttatott az alapítvány javára.

Az újabb adományok összege a 10,000 P-n felül 510·19 P.

Sarkadi református egyház presbitériuma 64—1938. sz. határozatában 10,000 lélek után 3 fillérével 300 P-t szavazott meg az alapítvány céljaira évi részletekben.

A tiszántúli egyházkerület presbitériumai közül már 36 küldött be s 6 szavazott meg adományt, vagy a lelkész urak saját nevük alatt küldtek 7 helyről, tehát kb. 50 egyház hallgatta meg eddig a körlevélben hozzájuk intézett kérészavunkat. Reméljük, hogy a többiek is követni fogják a szép példát s vagy a lélekszám utáni 3 fillért, vagy megfelelő összeget küldenek be a nemes célra.

A beküldött összegeket a Kollégium nevében hálás szívvel köszönjük.

Jakucs István,

kollégiumi h. igazgató.

A kollégiumi jubileumi emlékbélyegek.

Tudvalevő, hogy a debreceni Kollégium jubileumára a posta 6 művészi emlékbélyeget bocsátott ki. A 6 filléresen a Tisza István Tudományegyetem, a 10 filléresen a régi Kollégium, a 20 filléresen a mai Kollégium képe van, a 16 filléresen 3 tógás és gerundumos (nagybotos) tüzoltó-diák, a 32 filléresen Maróthy György, a Kollégium újjászervezőjének, a Kántus megalapítójának s a híres számtankönyv írójának, a 40 filléresen a tudós fizikus Hatvani Istvánnak a képe látható.

A bélyegek azonban a forgalomban nincsenek kellőképpen elterjedve. Napról napra jönnek panaszos levelek, hogy nem lehet kapni. Legutóbb Győrből jött a Kollégium igazgatóságához ilyen levél, alulírott pedig Rozsnyón és Kassán tapasztalta, hogy a főpostán sem ismerik a bélyegeinket. Igaz, hogy ott a felvidéki bélyegeket árusítják, az egész ország pedig még most is a Szent István bélyegeket, időnként a repülőbélyeget használja a rendes bélyegek

mellett. Természetes tehát, hogy a falvakban és városokban is a kisebb elárusítóknak nincsen rá pénze, hogy mindenféle sorozatból tartson raktáron. De sok helyen nem is tudnak róla, hogy vannak kollégiumi bélyegek.

A posta vezetőségénél nyert felvilágosítások szerint pedig minden bélyegárusító tetszésszerinti mennyiségben rendelheti a kollégiumi bélyegeket.

Az elmondottakból tehát az látszik egyetlen segítségnek, ha minden lelkészi hivatal, iskola, református intézmény s a debreceni Kollégiumnak minden barátja használja a szép kollégiumi bélyegeket s kérje a postahivatalokat, hogy rendeljék meg s tartásuk ezeket raktáron.

Kérjük tehát e lapnak is az olvasóit, hogy szíveskedjenek a bélyegek terjesztésében közreműködni. A Kollégium nevében:

Jakucs István sk.,

kollégiumi h. igazgató.

A zenei élet rejtelméből.

(Hozzászólás a Vikár Sándor „leleplezés“-éhez!...)

A Debreceni Protestáns Lap előző számában Vikár Sándor lelkész, tanár egyik református kántortanítónk zenei kitérítésével kapcsolatban leleplezésnek szánt levelet intézett lapunk szerkesztőjéhez, melyből a be nem avatottak előtt olyan színben

tűnik fel az új magyar nótaszerzők tevékenysége hogy az egyáltalán nem valami becsülésre méltó.

Szerintem Vikár Sándor nem jó szolgálatot tett az ügynek, hiszen éppen ellenkezőleg: örülnünk kellene, hogy végre nemcsak, a tőlünk lélekben, vérben

távol álló és más gondolat-, eszmevilágban élők gyártják számunkra a dalt, hanem végre „nyakas” és kuruc magyarok is, akik nem fognak förtelmes slágereket belénk gyömöszölni és reánk erőszakolni.

Aposztrófálta a „magyarnótabarátok”-at, a Magyar Zeneszó-t stb.-t... Némi ismereteim, tapasztalataim nekem is vannak ezen a téren, hiszen öt fővárosi zenei lappal állok összekötésben. Egyik-másikban cikkeim s szerzeményeim is jelennek meg, több országos pályázaton is vettem részt, több-kevesebb eredménnyel, de nem tapasztaltam, hogy olyan könnyelműen osztogatnák azokat a bizonyos kitüntetések, hiszen pl. 1500—2000 darabból 25 vagy 30 nóta az, amit kitüntettek és országos nevű szerzők pályáznak ezeken a versenyeken. A bíráló-bizottság tagjai is országoshírű emberek. A kitüntetésre kiválasztott néhány szerzemény is négy-öt fordulón és pontozáson megy keresztül.

Talán nem tudja Vikár Sándor, hogy pl. Raffay Sándor evangélikus püspök is tagja a magyar zenebarátok egyesületének, sőt, mint az egyesület elnöke, a rádióban is tartott beszédet egyik ünnepélyen, mikor a megjutalmazott magyar nótákat a világ előtt bemutatták! ?...

Karafiáth Jenő Budapest főpolgármestere nevét is olvashatjuk a nótaköltők közt ezekben a zenei lapokban. Balázs Áprád is ír ezekben a lapokba. Geguss Dániel ny. főkapitányhelyettes arcképe ott jelent meg, ahol a nótaszerző kántorok és papoké, meg a Murgács Kálmáné, stb. A nagytekintélyű „Tinódi Lantos Sebestyén Társaság” is ír ki nótapályázatokat!

A Magyar Zeneszó-ba dolgozik pl. Balázs Győző miskolci vallásánárunk, országoshírű költő, a miskolci daloskerület elnöke. Nagyszerű előadást tartott tavaly a rádióban ebben a minőségében. Egyik kitüntetett nóta szövegét pl. én zenésítettem meg s a dallamom első helyezést ért el. Nem került csak 20 fillér postabélyegbe.

A kitüntetett nótákat egyébként a fővárosban szokták bemutatni, nyilvános hangversenyeken, híres primások és nótások útján. Tehát nem suttymban és zugolyban folyik ez az ügy. Nem egyszer közvetíti a rádió is és a nagyközönségnek feltétlenül módjában áll ellenőrizni a nótatermelést és a termésben való-

gathat... Talán a kukoricaföldön minden cső egyforma és az almafán minden alma egyformán piros?... Pedig ezek Isten kertjében teremnek!!... (Hisszük ezt a dalról és énekről is...)

Természetes és bizonyos, hogy sok silány dal születik, mint sok silány gyümölcs és silány ember... De hát kérдем, melyek azok a zenei lapok, melyeket Vikár Sándor, mint kifogástalanokat ismer?... Aki csak számot tesz ma Magyarországon dalszerzés terén, azok mind ezekben az általam is ismert lapokban és módokon működnek, szerepelnek, dolgoznak. (Keresztyének szerkesztik!...)

Ezek a lapok természetüknél fogva egyházi zenével nem foglalkoznak. Évek óta sürgetem, hogy nekünk nemcsak napilapra, de zenei lapra is szükségünk volna, hogy az egyházi ének szövegírói és dallamszerzői nyilvánosságot, térénymot kapnának. A református énekirodalom kántorok, papok, tanárok és mások működése folytán felvirágoznék s legnemesebbeket kiválogatnók, templomainkban énekelnők stb. stb. Most alig van utánpótlás. Ha van is, nem tudunk róla.

Az egyházi énekszerzőknek épügy, mint a dalszerzőknek ma egyetlen lehetőségük van arra, hogy műveiket olesón ismertethessék és terjeszthessék, t. i. ha lapokat rendelnek meg és pályázatokon vesznek részt. Így maguk és mások is meggyőződhetnek róla, hogy műveik érnek e valamit, illetve jök-e vagy nem. Pénzt, egyes kivételektől eltekintve, a szerzők nem kapnak munkájukért, hanem csak dolgoznak és a kiadásra ráköltenek. Kezdő és be nem érkezett dalköltők műveit csak elvételre adják ki. Alakultak ugyan tehetségkutató bizottságok, de pályázuk nincsen!...

Nem bánthatom a nótaköltő tanítókat. Közülük nem egyet ismerek és kitűnő tanítók. Egyiknek-másiknak szép egyházi énekszerzeménye is van. *Sokkal jobb, ha magyar református tanítók írnak magyar nótákat és nem idegenek!*

Eggyel több okunk van, hogy pártoljuk a Szabó Gyula tiszaföldvári kántortanító szerkesztésében megjelenő Zeneközlöny-t addig is, míg valahogyan megoldást nyer a magyar református egyházi zenei lap igen fontos és sürgős ügye!...

(Tivadar.)

Kósa Béla.

Válasz Kósa Béla cikkére.

Miután kevés hely áll rendelkezésemre, nagyon röviden, sürgöny stílusban foglalom össze mondani-valómat. Mégegyszer leszögezem, hogy senkit személyében bántani, ócsárolni nem akartam, s nem is akarok. Amiket írtam, azokat nem légből kaptam. Sajnos, saját magam jöttem rá a mult cikkemben aposztrófált visszasságokra. Nevezetesen: jó néhány évvel ezelőtt, mikor az első ilyen magyarnóta invázió megindult, József kir. herceg védnöksége alatt megjelent egy pályázati hirdetés, melyre a magyar nótától az operáig mindenfajta zeneművel és irodalmi művel lehetett pályázni. Én is pályáztam — akkor még tapasztalatlan ember lévén — néhány komoly kórusművel, melyeket azóta Rózsavölgyi régen kiadott s nagyon örültem, a nyert elismerő oklevélnek.

Örömöm rövidesen ürümmé változott, mikor megtudtam, hogy ugyane pályázaton csak Nyíregyházán vagy harminc ember ért el hasonló eredményt, legtöbbje V—VIII. gimnázista, kereskedősegédek s hasonló irodalmi és zenei képzettséggel rendelkezők. Természetesen műveimet haladéktalanul visszakértem. Cikkemben állítottakról sajátmagam győződtem meg az Andrassy-úton lévő szerkesztőségükben, hol az illusztris társaságot egyszer felkerestem. Az idegen fajiságot eláruló neveket csak azért nem közlöm nyilvánosan, mert nem akarok egy sajtópert zúdítani a nyakamba, de bárkinek személyesen rendelkezésére állok. Ugyanígy jártam szöszterint egy másik és egy harmadik társaság által hirdetett pályázaton, melynek bizonyítékai úgymint: ezüst-

érem, díszoklevelek stb. nálam őriztetnek, mint az emberi balgaság és gyarlóság élő dokumentumai. Alapos tanulmányozás után jöttem rá a mult cikemben mondottakra, s annak minden állítását meggyőződéssel fenntartom. A nagy nevek alatt megjelent pályázatok nem jelentenek semmit. Néha nem is tudják az illetők, mire adják oda a nevüket. Kósa Béla nagytiszteletű úr által említett nevek közül magam is sokat ismerek, sőt jó barátaim vannak közöttük, pl. Balázs Győző, de ez mitsem változtat a mondottak *lényegén*. A Zeneközlönyt pedig nagyon jól ismerem, szerkesztőbizottsági tagja vagyok, s hosszú évek óta azon fáradozom, hogy minél nivósabb egyházzenei lappá fejlesszem. Én sohasem a „valahogy megoldást nyer” elvét hirdetem, hanem azonnal cselekszem is. Jó lenne a Zeneközlönyt inkább azoknak ajánlani, akik még eddig nem ismerik.

Nem okvetlen tesznek a magyar zenekultúrának nélkülözhetetlen szolgálatot a felburjánzott műdal-szerzők. Olyan magyar dalt úgysem tudnak írni,

amilyen a magyar nép ajkán évszázadok óta minden „tehetségkutatás” nélkül megtermett.

A csizmadia maradjon a kaptafánál, s ne politizáljon, mert akkor rossz csizmát készít. A zeneszerzés is komoly studium, akik avatatlan kézzel nyúlnak hozzá, azok csak kontár munkát végeznek legtöbbször.

Nyíregyháza.

Vikár Sándor.

*

Ezt a kis vitát ezennel lezárjuk. E kettős hozzászólásnak a nyilatkozatok írói iránt érzett őszinte tiszteletünkben folyólag adtunk helyet. Visszámutatunk ez ügy kiinduló pontjára s most is hangsúlyozzuk, hogy egyházi kötelekbe tartozó férfiaktól, ha költészettel és zenével foglalkoznak: azt várnók, hogy sok-sok igazításra utalt énekeskönyvünk megújításáért fáradozzanak. Ennek az ügynek Lapunk hasábjai mindenkor nyitva állanak. Sorompóba hívunk mindeneket: jöjjetek, alkossatok, építsetek, Isten dicsőségét szolgáljátok! (Zsolt. XCVI.)

(Szerk.)

Énekeskönyvünk dicséreteinek eredete

— Hozzászólás. —

(Folytatás és vége.)

195. d. *Én Istenem, sok nagy bűnöm*. Rutilius Márton éneke, amit Regius Király Jakab rozsnyói evangélikus lelkész fordított le először magyarra (Lőcsei énekeskönyv, 1654). Az új Zöngedezőben is ott van (1770).

200. d. *Gondviselő, jó Atyám vagy*. Lévay József éneke. Megjelent az említett Kovács Sándor-féle énekeskönyvben: „Uram, rosszul cselekedtem (Herr ich habe missgehandelt)” (1901. 66. sz.) ev. korál dallamára jegyezve. Azért említem meg ezt a dallamot, mert a 200. d. dallama és a korál között (keletkezése 1659) nagy a hasonlóság, mondhatnám utánzata a korálnak. Álljon itt szembeállítva a két dallam:

Evangélikus: I. III. sor = e, dis, e, fis, g, a, fis, e.
 Református: I. III. sor = e, dis, e, fis, g, a, g, fis.
 Evangélikus: V. sor = h, e, d, h, e, h, a, g.
 Református: V. sor = h, h, e, h, a, g, fis, g.
 Evangélikus: II. IV. sor = g, fis, e, fis, g, a, h.
 Református: II. IV. sor = g, fis, g, a, g, fis, e.
 Evangélikus: VI. sor = a, a, h, e, a, g, fis, e.
 Református: VI. sor = fis, e, dis, e, a, g, fis, e.

(V. ö.: a 200. d. dallamát a Kapi énekeskönyv 129. sz.-val.)

207. d. *Kegyes Jézus, én imádságomra*. Regius Király Jakab szinmagyar éneke. Ennek énekelt dallama Tinódi Sebestyén históriás énekei közül való („Hadnagyoknak tanulság: Seregek közt, kik hadnagyok vagytok”). Erre írta Batizi András felelésbe merült szép énekét: Jer, dicsérjük az Istennek Fiát, Az szép szűznek áldott, szent magzatját (Szegedi G. 1569. 130. l.). „Úrvacsoráról való ének.” Alkalmazott szövege még: Hogy eljött az idők teljessége... Magos hegyén im az olajfáknak... stb. Ez a szép dallam a mi régi Zöngedezőinkben ott van, a racionalizmus két énekeskönyve (Nagy-győri és Dunántúli) kihagyta, de az 1911. dt. újra felvette

(328), sőt más tárgyú öt éneket írtak a dallamra, vagy kutattak fel az énekeskönyv szerkesztői. Ez a Tinódi-dallam a kath. istentiszteletben is ott van: Jer, dicsérjük mindeneknek Atyját (Batizi: „az Istennek Fiát” helyett Szent V. U. ! 69. sz.). Felvitetett magos Mennysországba (Sz. V. U. ! 167. sz.). Angyaloknak Nagyságos Asszonya (Sz. V. U. ! 289. sz.). E két utóbbi Mária-ének.

212. d. *Az Uram, bocássad el* éneket Marot Kelemen kivül Luther is közreadta 1524-ben, „Mit Fried und Freud ich fahr dahin” (Gesangbuch 304. sz.) Lukács 2: 29—32 alapján régi XIV. századbéli dór dallamra alkalmazva. Versmértéke: 9 = 8., 5., 8., 1., 7., 7. A 212. dicséreté: 6 = 6., 6., 7., 6., 6., 7.

236. d. *Erős várunk nekünk az Isten*, a mi Erős vár a mi Istenünk. Eredeti versmértéke: 9 = 8., 7. // 5., 5., 5., 6., 7. A dicséreté: 9 = 9., 9. // 8., 5., 6., 6., 9. Erről az énekről sok adatot nyújt a hivatkozott Theologiai Szemle Payr Sándor-féle cikke s a tavaly és tavalyelőtti Harangszó (Ev. lap).

237. d. *Térj magadhoz, drága Sion*. Nem „Gályarabok éneke”, se német eredetiben, se tót fordításban. Eredeti neve: Zion, gib dich nur zufrieden (Gesangbuch 102). Paul Joachim írta (1636—1708), ostrai lelkész, Gerhardt költői iskolájának híve, Máté 8: 23—27. alapján. Tótba Tranovszky György lipótszentmiklósi XVI. századbéli superintendens ültette át a maga szerkesztette Cithara Sanctoriumba (1680 táján). Ezt a könyvet közel 1200 énekekkel a hazai tót gyülekezetek 300 éven át használták. 1835-ben Viatorisz József fordította le ezt a hatalmas énekeskönyvet magyarra. A tót Cithara Sanctoriumból szabadon travesztálta a magyar gályarabok életét, küzdelmeit, keserűségeit, vizsgálatódását hűen festve, versbe írva a „Gályarabok éneke” címen. Jeszenszky Károly mezőberényi ev. lelkész: „Térj magadhoz, drága Sion” szöveggel. Egyéb énekműfordításaival ki is adta 1890-ben, „Régi Hangok”

néven, új dallamot íratott hozzá Luttenberger Ágost budapest-deákteri ev. tanítóval (Pósa s kortársai gyermekverseinek megzenésítőjével, Tihanyi Ágosttal. Az Arany ABC dalait ki ne ismerné!), aki egy középkori latin himnusz, mások szerint Mosonyi Mihály: „Felleg borult az erdőre” motívumaiból megalkotta a „Térj magadhoz” közismert, nemes, szép dallamát, szerényen, ki sem írva a nevét, csak annyit: férfikarra alkalmazta. A dal nemes verete megfogta Káldy Gyulát is. Felvette kuruc dalai közé (1892), s kiadta közfeltűnést és érdeklődést keltve mindenfelé. Divatba jött a kuruc nóta. Hamar elterjedt az ének a két hazában, a három prot. egyházban, a 910—20-as évek új énekeskönyvei mind felvették „gályarabok éneke” néven. Azóta nincs hazafias, reformációs ünnep, ahol el ne hangoznék krédóként az Erős várral, a Gusztáv Adolf: „Ne csüggedj el, kicsiny sereg” énekével együtt. Az ének és dallam történetére: Etnographia, 1917. 266—277. lap, Harsányi, Gulyás cikkei, a Prot. Egyházi és Iskolai Lap 1885. évf. Temérdek Károly és Kulesár Endre cikkeit a 77., 106., 203. ll., Szabolcsi Bence Zenei Lexikon II. k. 51., pótkötete 30. lapját „Hiteles kurucdalok”. Elefánty Sándor Luttenberger Ágost Ev. Népiskola, 1936. Zenelapok, református kántorok lapja, 1936. A „Térj magadhoz” hangjegye minden énekeskönyvben helytelenül van leírva, mert a verssorok minden második szótaga nyolcad, nem negyed. Az 5., 6. sor utolsó három hangja fél-fél hangjegy, nem pontozott negyed és nyolcad.

245. d. *Dicsőült helyeken* dallama se egyezik a ma ismert 1751-es és 1785-ös kolozsvári református énekeskönyv hangjegyeivel.

260. d. *Mire bántódom, ó, te, én szívem?* A legregibb Zöngedezőből énekeltük. A mostani énekeskönyvekből elhagyták.

284. d. *A Győzhetetlen én köszölet* énekünket a Zenei Lexikon pótfüzete nem sorolja a „Kuruc dalok” közé; a XIX. század termése. Mi is, a kath. templomok is éneklék (Sz. V. U. 115. sz.).

285. d. *Imádkozzatok és buzgón kérjétek.* (Hozsánna 74. sz.) Tinódi VII. históriás éneke 1546-ból dallamra, mert szövege a Hallelujából való, ahol a szövegíró nincs megjelölve. A „Szolimán császár Kazul basával való viadallyáról: Sok királról, császárról emlékeztem”. Ennek dallama egyezik a Tinódi-hangjegyírás magyarázójának Szabolcsi Bencének hangjegyeivel és beosztásával (csak tizenhatod hangjegyek nincsenek a dalban); az utolsó sor utolsó-előtti e hangja es-re szállítandó le. A Hallelujában is hibás (Szabolcsi: Tinódi zenéje, 1929).

294. d. *Ne csüggedj kicsiny sereg.* Altenburg Mihály, Gusztáv Adolf svéd király tábori lelkésze írta (1584—1640) ezt a harci dalt, amit a svéd seregek a lützeni csata előtt királyostól térdreborulva énekeltek:

„Verzage nicht, du Hauflein klein,
Ob schon die Feinde willen sein.”

(Luk. 12 : 32.)

Dallama hasonlatos az Erős várhoz, kemény, zord. Magyar ev. fordítói: Karsay Sándor püspök (1801—1874), Kapi Pálmaágak című férfikari gyűjtemény számára (1888), Zábrák Dénes a Dunántúli

énekeskönyvben (258). A Hozsámában Podmaniczky Pálné fordítása, Victor Jánosé a dallam. A 294. dicséret Karsay Sándor fordítása, helyenként átismítva. Dallamul Victorét vette. Mergner Frigyes is megzenésítette a „Ne csüggedj el”-t, de e két Halleluja-dallam fel sem ér az eredetivel (Kapi 136).

304. d. *Elmégy kedves gyermek.* Az 1811-es Nagygyőri énekeskönyvben jelent meg először (255. sz.). Mit bízik e világ dallamára (lásd: Huszár Gál 1574-es énekeskönyvben: Cur mundus militat. Jacoponus éneke.), melyet a közös protestáns énekgyakorlatban a „Semmit ne bántódjál” nótájára jeleztek őseink. A 304. d. dallama nem ez.

312. d. *Minden ember csak halandó.* Német énekünk: Alle Menschen müssen sterben. Magyarul, mint a fenti dicséret. Először az 1726-os Zöngedezőben található. Albinus György (1624—1679) éneke, a 103. zsoltár 14—18. verse alapján írta. Eredeti dallamát Hintze Jakab (1678) írta. Magyarra Sartorius Szabó János fordította a Zöngedező számára, újabban Zábrák Dénes dolgozta át (Dt. énekeskönyv 551). A 312. d. fordítója megtartotta az eredeti versmértéket, csak az 5. sort fogyasztotta egy, a 6-at szaporította egy szótaggal a 91. zs. dallamához igazodva. A 1. vers egyezik Zábrák Dénes fordításával, a 2. versben helyenként változtatások vannak. Az eredeti ének 7 verses. Eredeti német dallama, ahogyan mi énekeljük, Kapi 238. sz. alatt van.

316. d. *Jézus jó-nyereségünk.* A zürichi énekeskönyvből való.

318. d. *Krisztus én életemnek.* A német: Christus, der ist mein Leben, magyar gyakorlatban: Krisztus, te vagy életem. Vulpius Melchior éneke 1609-ből 7 verssel, dallama közismert (Kapi 5. Dt. 556. sz.), a 318. dicséreté nem az.

326. d. *Utaz vagyok e világban.* A Nagygyőri énekeskönyvből (1811) Kis János püspök éneke Szőnyi Benjámin (1717—1794) magyar dór dallamával (Az én időm, mint a szép nyár, Kapi 119. sz.). A szöveg szóról-szóra egyezik a fenti énekeskönyvvel, két verséből négy van felvéve.

337. d. *Jer temessük el a testet.* Weiss Mihály latinból írta át németre (1534). Innét került hozzánk; már Szegedi Gergely énekeskönyvében ott van (1569. 186. l.). Mindenkori temetési énekünk.

340. d. *Itt a sírhalmok sorában.* A 327. d.-ből elhagyott versekből új dicséretnek beállítva (Dt. 558. 7. v.): Itt a sírhalmok közt állván. Az eredeti négysoros ének itt a „Már elmegyek” dicséret mértékére háromsorosra alakította az átíró.

Arról is lehetne szó e vizsgálódásokból leszűrt adatokon kívül, hogyan tették félre énekeink, dicséreteink átköltői, átírói, fordítói a verstan elemi szabályát s fordítottak jambusból trocheust és megfordítva, felütéses dallamot áttettek (nem irtak) hangsúlyos beosztásra. Az is megtörtént, hogy daktylus versmértéket (3/4-es) átírták 4/4-esre (181. d.). De erről sok hosszú cikket lehetne írni. Ugyanez nálunk is megtörtént.

Ezekben mondtam el a helyreigazításokat, pótlásokat, adatváltoztatásokat. A dicséreték összesítése sose állapítható meg hitelesen, mert újabb kutatások sok adat hitelességét megváltoztatják, eredetét világosságba, vagy homályba vesztik.

Ha igaz Payr Sándor megállapítása (Kálvin és Kálvinizmus, 1936. 410. l.), akkor tekintsünk be

a testvéregyház kertjébe is, mert, fájdalom, eddig nem igen pillantottunk át. Pedig e hymnológiai értékek közös értékelése, megbecsülése a kutatások napvilágán kiragyogó antik szépsége nemcsak a dícséretnek, énekek, korálok, zsoltárok eredetét tisztázzák, hanem s ez a lényeg: összébb ragasztja a híveket, öntudatosítja lelköket, mert az ének, a dícséret is Ige: Isten szárnyas igéje minden hívő üdvösségére!

Debrecen.

Elefánty Sándor.

G Y Á S Z R O V A T

F. Varga Lajos, volt nagyrabéi lelkész, a debreceni egyházmegye nyugalmazott esperese, Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, folyó év április hó 12-én, élete 81. évében, hosszas szenvedés után csendesen elhunyt Karcagon. Felette a karcagi templomban Dr. Szász Imre esperes utódja tartott gyászbeszédet. Öt gyermeke, tíz unokája, egy dédunokája, valamint messze kiterjedő rokonsága gyászolja. „Az igaznak emlékezete áldott.”

K Ü L Ö N F É L É K

A Szózat. Dr. Révész Imréné Főtiszteletű Asszony-nak a Debreceni Protestáns Lapban megjelent cikkéhez az alábbiakat kívánom hozzájűzni: Az 1921. év márc. 15-én a Zeneakadémia nagytermében rendezett hazafias ünnepen a székesfővárosi énekkar a néhai Kaesóh Pongrácz vezénylete alatt az éppen ő általa átdolgozott „Szózatot” adta elő. Az átdolgozás annyiban állott, hogy a melizmák (melódikus díszítés, amikor is egy szótagra több hang kerül) elmaradtak, a szöveg prózodiája és a dallam ritmusa teljes egységbe olvadt. A közönség a bemutatót kiltörő lelkesedéssel fogadta! Legjobb visszaemlékezésem szerint Kaesóh az előadás után a gratuláló zenei kiválóságoknak kb. ezt mondotta: „Most már legyenek rajta, hogy ezt az átírást mindenütt elfogadják...” A legnagyobb mértékben sajnálni lehet, hogy ebben a kérdésben a jelek szerint semmi se történt! Ha ez az átírás a köztudatba átmenne, a Szózat dallama oly mértékben válna énekelhetővé, amennyiben nem énekelhető ma! Ma t. i. mindenki úgy énekl, ahogy az jónak tetszik az ő szeméi előtt... Az átírást a fővárosi énekkartól, vagy a Zeneakadémia könyvtárától nem lenne nehéz megszerezni. A Kollégiumi Kántus próbálja meg; ha sikerül: mutassa be! Református egyházi, valamint iskolai énekkarok bizonyára készséggel átveszik, különösen, ha erre az illetékes egyházi Főhatóságtól felhívást kapnak. A dallam annyira megragadó s amelletl annyira leegyszerűsített, hogy e sorok írója — bizonyára sok más, azon az előadáson résztvevővel együtt — 18 év eltelle után is megközelítő pontossággal vissza tudná adni. Nagy László.

A debreceni református Kollégium ifjúsága a negyedik családot telepíti le a tavaszon Dunántúlra. Fű Ferenc háborút viselt, hétgyermekes családapára került ezúttal a sor, kinek az ifjúság munkatábori

akciója házat és istállót épít sajátkezüleg; a hozzávaló földet és gyümölcsöst már megszerezték. Dr. Péter Zoltán a telepítési akció lelkes irányítója a hűvét szümidőben meglátogatta az eddig Dunántúlra letelepített magyar családokat s őket újabb támogatásban részesítette. Kollégiumunk ifjúságának nemzetmentő munkáját országszerte nagy érdeklődéssel és áldozatkészséggel kísérik.

Kárpátaljával visszatért református egyházközségek névjegyzéke: Beregi egyházmegye: Beregrákos, Bilke, Kajdandó, Máramaros—Úgocsai egyházmegye: Dolha, Fanerika, Gödényháza, Huszt, Nagybocskó, Nagyszöllős, Tekeháza, Técső, Verbóc, Visk.

Nagykaposon „Református Nap” lesz május 7-én. Dr. Magda Sándor püspök, Szücs István ungi esperes, Nyomárkai Sándor gondnok és Újlaky Sándor egyesületi elnök védnöksége alatt. A missziós napot az ungi református egyházmegye lelkész- és tanítóegyesülete rendezi. Dél előtt ünnepi istentisztelet lesz; délután az egyházmegye gyülekezeteinek énekkarai vonulnak fel és tartanak dalosversenyt; melynek végeztével a bírálóbizottság kihirdeti a verseny eredményét.

Kabán gazdagon megáldott gyülekezeti nap volt április 19-én, a debreceni egyházmegye tavaszi missziós programja rendjén. Reggeltől estig betöltötte a napot a gazdag program; volt közös templomi istentisztelet reggel; templomi ünnepély este. Napközben: presbitéri értekezlet, fiúk és lányok összejövetele, leventék gyűlése, vasárnapi iskolai munkások konferenciája. A gyülekezeti napon Dr. Szász Imre esperes vezetésével vitéz Úry Ferenc, Úray Sándor, Tamás Ferenc, Kiss B. Júlia szolgáltak, maradandó értékkel.

A debreceni egyházmegyében április 12—19-ig körzeti leánykonferenciák voltak gyülekezeti nappal egybekapcsolva a missziói munka fokozása érdekében Konyár, Derecske, Hajdúbajos, Biharnagybajom és Kaba egyházközségekben. A konferenciákon szolgáltak és előadók voltak: Dr. Szász Imre esperes, Dr. Szentpéteri Kun Béla egyházmegyei gondnok, vitéz Úry Ferenc missziói előadó, Kabán Úray Sándor egyházkerületi főjegyző, Kiss B. Júlia leánytitkár, Tamás Ferenc fiútitkár. Reggel mindennütt volt istentisztelet, utána presbitéri gyűlés, a leányoknak és a helybeli fiúknak előadások, délután mintaösszejövetel a lányok számára, majd a tantestület tagjaival megbeszélés, különösen a missziói munkával kapcsolatban, este mindennütt nagyobb-szabású vallásos este. Dr. Sz. Kun Béla, magasabb hivatalos teendői miatt csupán Konyáron, Derecskén és Biharnagybajomban jelenhetett meg, aki mint gondnok ez alkalommal először indult el a gyülekezetek látogatására. Szólt a presbitériumokhoz, hangsúlyozta és kiemelte a presbiter hivatását és kötelességét s felajánlotta szolgálatait. Egynek kivételével minden gyülekezet képviseltette magát a konferenciákon. A lekipásztorok, csaknem mindnyájan személyesen is megjelentek 10—20 leánnyal egy-egy szomszédos egyházból. A felnőtteken, ifjakon és gyermekeken kívül kb. 1200 leányhoz tudtuk odaállítani Krisztust, mint eszményt, célt és üdvösség forrását. Szilárd meggyőződésünk, hogy egyházmegyénkben a leánymunka és a gyülekezeti élet e konferenciáktól újabb erősödést kapott az azokon

jelenlővő élő Krisztustól. A napok áldásáért legyen minden dicsőség a hatalmas Istené.

Alacs Dániel barabási és **Kováts Kálmán** debreceni elemi iskolai igazgató-tanítóknak nyugalomba vonulások alkalmából, a népoktatás terén hosszú időn át kifejtett buzgó és eredményes működésükért a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr elismerését fejezte ki.

Nyáry Lajos tetétleni igazgató-kántortanító a „Magyar Zenealbum” országos aranykoszorús nótapályázatán IV. díjjal lett kitüntetve.

A csengeri RKIE húsvét másodnapján templomi ünnepélyt rendezett. Igét hirdetett **Görömbey Péter** nagykállói lelkész. Igéjhirdetésében nagyszerűen csúcsosodott ki egyházközségünk küzdelmes multja, amely biztatás a jelen és jövő református magyar ifjúság számára.

Az új pápáról érdekes vezércikket ír az „Evangélikus Élet”-ben dr. Raffay Sándor püspök. Tárnyalagos, emelkedett hangú írás, melyben megállapítja, hogy „az új pápának számunkra is van imádsága... Mi ezt a figyelmet és jóindulatot ugyanolyan imádsággal viszonyozzuk és minden lehető jót kívánunk neki Istentől... Aki reánk szeretettel gondol, azt mi is szeretettel köszöntjük. Raffay püspök urunk cikkéből megtudjuk azt is, hogy az új pápa jelszava: Opus iustitiae pax (A béke az igazság műve.) Az új pápa első hivatalos szózatában ezt mondja: „Ebben az ünnepélyes pillanatban mindazok felé is fordulok, akik az egyházon (róm. kath. egyház) kívül állanak és azok hiszük, örömmel fogják hallani, hogy a pápa imádsággal és minden lehető jót kívánó óhajjal fordul öregettük is a Mindenható Istenhez.” Az új pápa címe: a béke olajágát hordozó fehér galamb. A napilapok „magyarbarát pápának” nevezték el; tavaly itt volt az eucharisztikus kongresszuson s egyenesen Kormányzónk látta vendégül. Békés szándékának legfrappánsabb záloga volna a reverzális rendelet eltörlése...

Az oroszországi evangélikus egyháznak a forradalom előtt 190 gyülekezete volt 230 lelkészszel. Templomai közül most zárták be az utolsóit, egyetlen lelkész sem teljesíthet többé szolgálatot. Közülük csak 36 tudott Németországba menekülni, 63 fogságban van, 12 feladta szolgálatát. A többi sorsa ismeretlen.

Áttérési adatok Magyarországon az 1920—1939. évekről. A Magyar Statisztikai Szemlében olvassuk a következőket: „Az áttérési mozgalom eredménye szerint az elmúlt 17 év folyamán összesen 42,409 férfi és 52,441 nő, együtt tehát 94,850 egyén tért át más vallásra. Általában az áttérési mozgalom fokozódását észlelhetjük, mert az áttérések összes száma 1920-ban még csak 4276 volt, 1936-ban pedig már 7834-et tett. Az emelkedés az izraeliták kivételével minden vallás körében csaknem fokozatosnak mondható, az izraelitáknál azonban az áttérések zöme két egymástól távolieső időszakra esik. Az első időszak közvetlen a háború utáni évben, 1919-ben kezdődött, amikor a vallásukat megváltoztató izraeliták száma hirtelen rendkívül magasra, 7146-ra szökött, majd a következő években számuk ismét gyors ütemben visszaesett, 1922-ig évi 499-re. Az izraelita áttérési mozgalom megvilágítása érdekében megemlíthetjük, hogy Magyarország régi területén az izraeliták áttérési vesztesége 1896-tól 1917-ig összesen 7924 volt, tehát 22 év alatt csupán 900 fővel tett többet mint egy évben, 1919-ben. Mintegy 10—11 évi stagnálás után ismét rohamosan emelkedik az izraelita áttérések száma, 1936-ban már újból 1647-en tértek át más vallásra. Az áttérések hitfelekezetenkénti többlete a tárgyalási időszak alatt összesen 15,265-öt

tett; ebből 51,3% a római katolikus, 48,0% a baptista és 0,7% az unitárius vallásúak számát gyarapította. Az áttérési veszteség túlnyomórésze, 62,3%-ra az izraelita felekezetre jut, a fennmaradó rész pedig a többi vallások között oszlik meg. Említést érdemel még, hogy 1920-tól 1936-ig 2354 férfi és 3232 nő, összesen 5586 egyén lett felekezeten kívülre és ez alatt az idő alatt 402 férfi és 439 nő, összesen tehát 751 egyén tért vissza ismét valamely vallás köteleibe. A tárgyalási időszak folyamán felekezeten kívülre lettek közül előzően 40,8% református, 31,3% római katolikus, 21,7% ág. h. evangélikus vallású volt, a fennmaradó 6,9% pedig az egyéb hitfelekezetek között oszlott meg...”

Gyermek-kutya. ...Budapesten ma már jobban szeretik a kutyákat, mint a gyermekeket. 1900-ban 17,418 egy éven aluli csecsemő és 11,460 kutya volt Budapesten; 1937-ben a csecsemők száma már csak 9600, ellenben a kutyáké 22,692 volt!... Sapieni sat!

Idők jele... Az Evangélikus Élet c. lap-társunktól vesszük át a következő sorokat: „Pozsonyba küldött lap-példányunk, melyet éveken át küldtünk a pozsonyi theológusoknak, a mult héten visszajött. A címszalag hátlapján a következő szöveg olvasható: „A bratislavai evangélikus theológiai fakultáson nincsenek magyar theológusok, ezért ne fáradjanak az újságküldéssel...”

Amerikai kiáltó szó az Óhaza felé. Most, amikor az ötödik budapesti Zsinat keblére ölelte a visszatérő Felvidéket, jólesik a lelkünknek meghallani azt a kiáltó szót, melyet a tavalyi debreceni világgülés amerikai résztvevői intéztek hozzánk, mikor útjokról odahaza beszámoltak. Megörökítjük e helyen Dr. Újlaky Ferenc toledói lelkésztestvérünknek, a zarándoklat vezérének következő fennkölt szavait:

„Református Egyesületünk Zarándokútjának pénzzel meg nem vehető nagy jelentősége volt. Hitet, reménységet gerjesztett az a esüggedés, a feszült várakozás történelmi napjaiban. Érzéseket, elhatározásokat, felelősséget ébresztett úgy magyar, mint egyházi hivatalos körökben, ezer és ezer lélekben. Hitet ébresztett odaát, de új hitet, munkakedvet, reménységet adott nekünk is. Elhoztuk a nemzetiszűnű esikkal ékesített kis zsákoeskában a hazai földet, de elhoztuk azt az elhatározást is — hiszem, hogy a csapat minden tagja elhozta és itt tovább adja —, hogy magyar reformátusságunkért dolgozni, áldozni fogunk még jobban.”

És még egy kiáltó szót az Újvilágból! Amikor 1938 november 8-án Debrecenből megindultak az újságírók, hogy a felszabadítás örömről az egész világot értesítsék, közöttük volt egy amerikai magyar újságíró is, aki a nagy eseményről az *Amerikai Református Újság*-ban többek között így számolt be:

„Egyik kezünkben katonai térkép, másik kezben óra. A sebességet, a távolságot, az időt kémleljük szorongó szívvel. Valamennyien némán ülünk a kocsiban. A Nyírség apró falai után Vásárosnamény felé közeledünk, hogy átkeljük a Tiszán. Katonai alakulatokkal találkozunk. Lassú a tempó, szorong a lelkünk. Egyszer csak egyik kollégánk ajkáról ének fakad. Halkan, esendesen dudolgat, míg egyszer tisztán kivehetően áhítattal szakad fel szívéből a szöveg is! „TE BEN-NED BÍZTUNK ELEITŐL FOGVA... „És robogunk, bí-zunk, imárukulesolt kézzel fohászokodunk, majd észrevétlenül valamennyien együtt énekeljük: ERŐS VÁRUNK NÉKÜNK AZ ISTEN... Megszabadít veszedelemtől... kik ránk törnek most mindenfelől. Erővel fegyverrel... és sok családsággal. És sok családsággal... Csak most tudjuk, hogy valamennyien reformátusok vagyunk. Ez az árva, rohanó sajtókoesi ünneplő templommá magasztosult e gyönyörű vasárnapon. Mikor átszáguldunk a Tisza-hidon, immár biztosan tudjuk, hogy nem fogunk elkésmi, mert „erős vár a mi Istenünk”.

...Ezt a rövid kis tudósítást Papp Károly new-brawswicki lelkésztestvérünk cikkének zárószavaival koronázzuk: „Hassatok oda, hogy jöjjenek haza az idegenbe szakadt magyarok!”

Sebestyén Endre, U. S. America, Duquenesi lelkész lemondott az ottani „független amerikai református egyház” főesperesi tisztéről; helyébe *Daróczy Sándor* cartereti lelkészt választották meg főesperessé

Protestáns Világszövetség nyolcadik közgyűlését folyó évi június hó 1—4-én Strassburgban tartja.

HÁRMAS ÜNNEPÉLY VOLT DEBRECENBEN jolyó évi április hó 27-én, amely természetesen az egész napot betöltötte. Első volt, délelőtt 11 órai kezdettel, az egyetem központi épülete előtt levő Tisza István-téren: három reformátor szobrának leleplezése. E helyen már pár év óta ott áll Méliusz szobra; most ez impozáns szobormű kiegészítésül, a Kollégium négyszázéves jubileuma alkalmából, a kultuskormány felállította Huszár Gál, Szenczi Molnár Albert és Komáromi Csipkés György magyar reformátorok szobrait. Az ünnepélyen Dr. Bacsó Jenő egyetemi rektor megnyitóját követően D. Dr. Révész Imre püspök tartotta meg szoboravatobeszédét (reményünk van róla, hogy a beszédet teljes terjedelmében hozni fogjuk Lapunk legközelebbi számában). Ezután a szobrokat a kultuskormány nevében Dr. Jalsoviczky Károly államtitkár átadta és Dr. Kölesy Sándor, Debrecen polgármestere a város nevében átvette. A fejemelő ünnepséget a kollégiumi Kántus éneke nyitotta meg és zárta be. Ez ünnepély folytatásaként tartott meg, a néhány lépésnyi távolban, a Központi Egyetem mellett épülőfélben levő egyetemi templom alapköelhelyezési ünnepélye, a következő programmal: 1. A LXXXIV. zsolt. 1. versét énekelte a gyülekezet. 2. Dr. Makkai Sándor egyetemi tanár, a hittudományi kar dékánja bibliát olvasott és imádkozott. 3. Dr. Jalsoviczky Károly államtitkár, D. dr. Révész Imre és Dr. Bacsó Jenő rektor, jelégük kíséretében, jelképes kalapácsütéseket végeztek az alapkövön. 4. Végül a község elénekelte a Himnusz-t. Az alapköbe díszes okmányt helyeztek el, az egyetemi templom alapításáról és építéséről; ez okmány szövegét Lapunk legközelebbi számában ugyancsak közreadjuk. Végül a harmadik ünnepély ugyanazon a napon: akollégiumi Kántus kétszázéves fennállásának jubileuma volt. Ez két részből állott. Délután felöt órakor, a Kollégium Oratóriumában jubileumi közgyűlés volt, melyen D. Dr. Révész Imre püspök hirdette Isten ígétét; majd Dr. Erdős Károly felügyelő tanár a gyűlést megnyitotta. A jubiláló Kántus üdvözölték: az Egyházkerület nevében Dr. Kállay Kálmán th. tanár; a Város nevében Dr. Balla Bertalan városi tanácsnok; az Egyetem nevében Dr. Makkai Sándor th. dékán; az evangélikus egyház nevében Pass László debreceni ev. lelkész; a városi Zenede nevében Dr. Baranyi János igazgató; végül a szegedi egyetemi énekhar nevében Kertész Lajos lector, Kéry Sándor kántusjegyző válaszolt az üdvözlésekre. Dr. Nagy Sándor kollégiumi vallástanárra a Kántus történetét ismertette (közölni fogjuk Lapunk legközelebbi számában!). Végül Szabó Dániel szavalta Oláh Gábornak a Kántusról írt naggyértékű költeményét. A díszközgyűlést a Kántus éneke nyitotta és zárta. Ugyanaznap este 8 órakor, az Arany Bika-szálló nagytermében, a Kántus nagyszabású hangversenyt adott, melyet a rádió is közvetített (ugyancsak közvetítette a rádió az Egyetem előtti szoboravatást is). Itt kiemeljük Dr. Erdős Károly felügyelő tanár megnyitóját, Balázs Győző ünnepi ódáját, Vargha Ferenc és vitéz Leel-Össy Árpád református teikészek, volt kántuslagok énekszámait; a II pontból álló program többi számait hatalmas és jenséges énekszámok töltötték be, melyekben ott volt mindenütt a jubiláló Kántus, többízben kiegészítve helybeli más énekharokkal és a MÁV filharmonikus zenekarral. — A magas művészeti színvonalon álló hangverseny méltán fűzött újabb babér-

ágot a jubiláló kétszázéves, örökre ifjú Kántus homlokára. (Lapzárta után voltunk kénytelenek a Lap végére helyezni ezt a tudósítást. Szerk.)

Egyházzenei hangverseny a debreceni Nagytemplomban. A Kollégium 400 éves jubileuma alkalmával tervezett ünnepélyek egyik pontja lett volna az egyházzenei hangverseny De a világesemények miatt ez is elmaradt. A rendezőség azonban május hó 14-én délután 6 órakor a Nagytemplomban megtartja a hangversenyt. A hangverseny első részében Erkel Ferenc ünnepi nyitánya és Baja Mihály ünnepi költeménye után a Kollégium gimnáziumának, tanítóképzőjének és polgári iskolájának énekharai adnak elő egyesítve, mintegy 400-an, régi egyházi éneket Szegedi Gergely énekeskönyvéből. Régi Buchanan- és Marothi-zsoltárt énekel a gimnázium énekhar. Ezekben még a tenorszólam vezet a fődallamot. A tanítóképző az *Erős várunkat* énekl, 1603-ból való feldolgozásban. A Kántus Mácsai emlékének hódol: „Boeskai emléke” c. művel. A polgári iskola a tanítóképzősökkel erősítve *Kodály*: 150. genfi zsoltárját adja elő. Az est főpontja a *Kodály világ-hírű magyar zsoltára, Psalmus hungaricus*, amelyet Keeskeméti Vég Mihály LV. zsoltárának szövegére írt a szerző. A magyar mult keserősége szólam meg belőle, de a drámai erejű panasz után éreztetni a már azóta megindult magyar feltámadás reményességét. *A világhírű szerző személyesen jön le a mű vezénylésére.* A tenorszólamot egy gyönyörűhangú, kiváló fiatal művész: *Nagypál László* adja elő. A mű előadásában résztvesznek a Dóczy-tanítónőképző és leánygimnázium énekharai, a kollégiumi Kántus, a tanítóképző és polgári iskola énekharai, erősítve a városi Zenede-iskola, a Városi Dalegylet és a Szenczi Molnár-énekhar tagjaival, mintegy 200-an; végül közreműködik a 80 tagú MÁV filharmonikus zenekar. Az egyházzenei hangversenyre felhívjuk a Debrecenhez közelebb lakó lelkész, tanító, presbiter urak és a református hívek figyelmét. — Jegyek a debreceni könyvkereskedésekben és a kollégiumi szeniori hivatalban kaphatók. A tiszta jövedelem a Kollégium jubileumi alapja javára fordítottatik.

Lapunk zárta kor vesszük a híret, hogy a Kollégium jubileumi ünnepsége, ami a most folyó iskolai év elejéről az iskolai év végére tolódott: végképpen elmarad. Ezen utolsó pillanatban érkezett hírt Lapunk legközelebbi (május 15.) számában bővebben fogjuk kommentálni.

Hajdúbagoson április 14-én gyülekezeti nap és leánykonferencia volt. Résztvettek a helybeli, hosszúpályi-i, monostorpályi, vértesi leányegyesületek. Közreműködtek Dr. Szász Imre esperes, vitéz Úry Ferenc missziói előadó, Kiss B. Júlia és Tamás Ferenc ifjúsági titkárok, Dobrossy Zoltán lelkész, Farkas Imre segédlelkész. A presbiterekre, felnőttekre, mindkét nembeli ifjúságra mély és maradandó hatást gyakoroltak az előadók. Délben 110 teritékes közebéd volt a gyülekezet adakozásából, díjmentesen, a lelkésznek és tanítónak fáradozásával.

A hajdúbagosi dékáni kör április 24-én tartott valláspedagógiai szemináriumot Vértesen. Résztvettek Mikepéres, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Monostorpályi, Vértés tanítói és lelkészei csaknem teljes létszámmal. Kardos Lajos lelkész-dékán áhítata után (Mt. 21. 15—16) Dobrossy Zoltán lelkész tartott előadást „A vallásoktatás eredményesebbé tétele” címen.

Bemutató tanítást tartott Maklár Pap Ernő hajdúbagosi tanító (Ézsaiás) és Katona Ferenc monostorpályi tanító (Az Egyház). Délben a község vezetőségével együtt kb. 40 személyes közebéd volt.

A franciaországi Keresztény Ifjúsági Egyesületek kongresszusa. Franciaországban a Keresztény Ifjúsági Egyesületek Országos Szövetsége kétévénként tartja országos kongresszusait. Ez évben Montpellierben, ebben a csinos, protestáns jellegű délfranciaországi városkában rendezték meg a XXVII. kongresszust február 19—22-ig. A kongresszus legfőbb értéke természetesen a korszerű kérdéseket tárgyaló előadások sorozata volt. Különösen értékesek voltak W. A. Visser, T. Kooff, a KIE világszövetsége elnökeinek, C. Westphal, Pierre Maury és M. Boegner előadásai. Mindezen túl azonban — mint minden ifjúsági megmozdulásban — volt ebben a kongresszusban valami megnevezhetetlenül megkapó és felemelő. Talán az a tudat, hogy ami az ifjúsáért történik, a jövő útjait egyengeli és hogy van egy ifjúság — világszerte —, amely hivatást érez arra, hogy az áldozati tüzet átmentse a jövőnek. Vagy talán az a magas jelség, ahogy a legkülönbözőbb — gyakran ellenséges európai népek fiai — testvéreként üdvözölték egymást.

Az északfranciaországi magyar reformátusok új missziói lelkésze Högye Mihály református lelkész, aki a budapesti theologia akadémián végezte tanulmányait.

A görögországi evangélikumi keresztyének. Keveset tud az evangélikumi keresztyén világ azokról a hősi erőfeszítésekről, amelyekkel görögkeleti, vagy római, vagy pogány országokban az evangélikumi keresztyénség előrehalad. Március 23—24. napjain tartotta a görög evangélikumi egyház évi zsinatját. Tizenegy megszervezett egyháza van, több mint harminc helyen van Görögországban rendszeres igehirdetés. Tizenkét evangélikumi munkás közül kilenc lelképásztor szolgál. Négy asszony bibliát terjeszt. Ötvenöt vasárnapi iskola majdnem ezer gyermekkel dolgozik. Van tizennégy ifjúsági egyesülete ennek a kicsiny bátor egyháznak. Ez az egyház az izlám között végzendő evangélizáló munkához is hozzáfogott. „Tele vagyunk reménységgel, amikor ennek a munkának a gyümölcseit látjuk”, mondja a jelentés. Ezer ezer traktátus és Bibliát visznek el a görög lélekhez ennek az egyháznak bátor munkásai. Látogatják a börtönöket, szanatóriumokat, kórházakat. Sok reménység és várakozás után elkészíthették az énekeskönyvüket. Háromszáznegyvennégyezer drahmával járult hozzá a görög evangélikumi egyház az evangélikumi munkához. A világ Evangélikumi Szövetsége, az angol presbitéri egyház, a dán lutheránus egyház kisebb-nagyobb összeggel állnak a görög evangélikumi munkások mellett. Van részük üldöztetéseken is. Van hely, ahol bebörtönzik őket, de megrendítő néha a bíróságok előtti bizonygatóhatása. Nyugat-Tráciában az egyházi hatóságok fordultak az állami hatalomhoz, hogy elfojtsák az Igét. Jó nekünk tudni és ismerni, hogy az evangélikumnak szétszórt magvai mindenütt a világon kikelnek és az Isten aratását készítik elő.

Wilder P. Róbert : Missziói elhívás című könyve megjelent. A nagy misszionárius írása 1 P-ért megrendelhető a Külmisziói Szövetség címén : Budapest, IX., Kálvin-tér 8. II. 17.

HIVATALOS ÉRTESETÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1146—1939. szám. Tárgy : Tanító képesítővizsgálatok elnöki tisztsége.

KÖRLEVÉL.

Tudomásulvétel céljából közlöm az érdekeltekkel, hogy a kebelbeli tanító- és tanítónőképzőintézeteknek a folyó 1939. évben tartandó képesítővizsgálatain az elnök tiszteltetésével a következőket bízom meg :

a debreceni református Kollégium tanítónőképzőintézeténél Uray Sándor debreceni református lelképásztor, egyházkerületi főjegyzőt ;

a debreceni református Dóczi tanítónőképzőintézeténél Dr. Ferenczy Károly, a nyíregyházi református tanítónőképzőintézet 10 éven át volt igazgatóját ;

a nyíregyházi Leánykálvineum tanítónőképzőintézeténél Dr. Soós Béla, a debreceni Dóczi-intézet 5 éven át volt tanítónőképzőintézeti tanárát, egyetemi magántanárt. Debrecen, 1939 április 21.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1550—1939. szám.

KÖRLEVÉL.

minden kebelbeli egyházközség presbitériumához és lelképásztorához, valamint az érdekelt vallásoktató-lelkészekhez és vallásoktató segédlelkészekhez.

Tudomásulvétel és megfelelő alkalmazkodás céljából közlöm hiteles kivonathban az Egyetemes Konvent legutóbbi ülésének következő határozatát :

„Kivonat a magyarországi református egyház Egyetemes Konventje Budapesten, 1939. évi április hó 19. napján tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

Ideiglenesen szám nélkül.

A tiszántúli egyházkerület püspöke 601—1939. számú előterjesztésében kéri a vallásoktató-lelkészek (önálló hitoktatók) jogi helyzetének minden lehető félreérést kiküszöbölő rendezését.

Az Egyetemes Konvent az állami rendeletekben önálló hitoktatóknak nevezett vallásoktató segédlelkészek jogi helyzetének rendezése céljából kimondja, hogy :

1. a vallásoktató segédlelkészekre vonatkozó 83—1923. számú konventi rendelkezés az új egyházi törvények életbelépése által és óta, tehát 1934. évi január 1. óta nincs hatályban ;

2. vallásoktató-lelkész az E. T. értelmében csak az, aki szabályszerű díjlevél alapján véglegesen alkalmaztatott ;

ennek folytán azok az ú. n. önálló hitoktatók, akik díjlevél nélkül alkalmaztattak, az E. T. értelmében akkor is csak vallásoktató segédlelkészek, ha valamely egyházi önkormányzati testület arra jogosult szerve (presbitérium, egyházmegyei közgyűlés stb.) által alkalmaztattak, még ha felszenteltettek is ;

az Egyetemes Konvent felhívja azokat az egyházközségeket és egyéb egyházkormányzati testületeket, amelyekben állami díjszabásban részesülő önálló hitoktató-nak nevezett vallásoktató segédlelkész működik, hogy az állást díjlevél megállapításával 1939. évi december hó 31-ig szervezzék vallásoktató-lelkészi állássá, ellenkező esetben az érdekelt egyházkerület püspöke a javadalmat a szükségre tekintettel más olyan egyházközségbe helyezze át, amelyben a díjlevél kiállítására a készség megvan.

3. A vallásoktató-lelkész a vonatkozó állami rendelkezés szerint lelkési munkát csak kisegítésképpen végezhet ugyan, de így végezni köteles is (az E. T. II. tc. 3. §-a ugyanis kimondja, hogy: „a vallásoktató-lelkész tartozik résztvenni a templomi szolgálatban és egyéb gyülekezeti munkában. Emellett kötelességeinek mértékét az állást szervező egyházi testület szabályrendelettel határozza meg”).

Az Esperes urakkal ez uton tudatom, hogy a határozat 1. pontjában feltüntetett 83—1923. szám a helyes, vagyis téves a velük közölt 13—1922. szám.

Atyafiságos tisztelettel:

Debrecen, 1939 április 22.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspök hivatalától.

1583—1939. szám.

KÖRLEVÉL

az elemi népiskolai tankötelesek tanév közben való iskolaváltoztatásának újabb szabályozása tárgyában.

Tudomásulvétel és megfelelő további intézkedés céljából közlöm az érdekeltekkel, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 78.969—1939. VI. ü. o. sz. a. valamennyi tanker. kir. főigazgatóhoz és valamennyi vármegyei kir. tanfelügyelőhöz a következő rendeletet intézte:

„Az elemi népiskolai tankötelesek tanév közben való iskolaváltoztatásának szabályozása tárgyában kiadott 62.353—1937. VI. ü. számú rendeletem 1. és 2. pontja felmerült esetekből kifolyólag pótlásra szorul, miéртis e pontokban foglaltakat az alábbiakkal egészítem ki:

Oly községekben, ahol az eddig működő elemi népiskola (népiskolák) mellett a tanév első négy hónapjában valamely újabb hitfelekezeti jellegű népiskola is szerveztek, illetve kezd meg működését, az ehhez a felekezethez tartozó tankötelesek a községben működő többi más jellegű népiskolából (népiskolákból) áttelepíthetők ebbe az új hitfelekezeti népiskolába.

Az elbocsátás módozatai, valamint az így kiegészített rendelet egyéb pontjai változatlanul maradnak.”

Debrecen, 1939 április 21.

Dr. Révész Imre,
püspök.

Pályázati hirdetések

Poresalma református egyháza pályázatot hirdet egy lemondás folytán megüresedett *tanítói* állásra. Javadalom kézpénz és lakbér a Központi Iktatási Hivatal útján. Kötelesség: a reábizott osztályok tanítása, belmissziói munkában részvétel. Énekkarvezetésben jártasság előny. Pályázati határidő a megjelenéstől számított 21 nap. Kérvények válaszbélyeggel Református Lelkészi Hivatal, Poresalma, küldendők. Az állás szept. 1-én foglalandó el.

TARTALOM:

Dr. Takaró Géza: Három kert
M. É.: Egyetemes Konventünk ülése
Közigazgatási oktatást a Kollégiumban!
Ignácz Sándor: A temetők hasznosítása
Jakucs István: A Debreceni református Kollégium jubileumi alapítványa
Kósa Béla: A zenei élet rejtelmeiből
Válasz Kósa Béla cikkére
Elefánty Sándor: Énekeskönyvünk díszreteinek eredete
Gyászrovat — Különfélék — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetések — Érettségi vizsgálati rend — Hirdetések

Főzéshez, fürdéshez, szobafűtéshez

a **gáz** a legjobb, legolesőbb, legtisztább;
a **gáz** a legkényelmesebb;
a **gáz** a leggyorsabban kezelhető;
a **gáz** melege pontosan szabályozható;
a **gáz** számlaértéke egy hónappal későbbben fizetendő.

A gázvezetékeket **5 évi részletre** készítjük és a bevezetés költségeit a gáz állandó használata esetén nagyrészt visszatérítjük.

Főzőt, tűzhelyet, autogeysert, fürdő- és fűtőkályhát olcsón bérbeadunk.

Díjtalan felvilágosítások, készülékek bemutatása, költségvetés:

BATTHYÁNY-UTCA 17. SZ.
Telefon: 28-53. sz.

DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS
VILÁGÍTÁSI VÁLLALATA.

Írógép.

Legújabb modellű hordozható gép.
Kétszínű szalaggal, tabulátorral,
a nagy gép minden felszerelésével.
Teljesen új állapotban

300 pengőért, havi 25 pengős részletre
eladó. CÍM A KIADÓBAN.

Boldog házasság KOSTYA

jegygyűrűivel

Templomi kegyeszek, órák, ékszerek és
ezüst dísz tárgyak nagy választékban.

SZÉCHENYI-UTCA 1.
DEBRECEN. (RÉVÉSZ-TÉR 1. SZ.)

Alföldi Takarékpénztár Debrecenben

Ferenc József-út 16.

Betéteket előnyösen gyümölcsöztet és azonnal kifizet. Kölcsönöket állandóan folyósít. — Mint a Futura főbizományosa, foglalkozik a termény-üzlet minden ágával.

TELEFONOK:

Bank: 19-70. és 22-32. Terményszójtály: 28-66. szám.

SIPKOVITS BÉLA

tűkőrgyártás
üvegcsiszolás
hibás tükrök újjáöntése

Előszoba, fürdőszoba tükrök

Aranyérmes
kitüntetés

Debrecen, Nagyvárud-u. 15. Telefon: 22-96.

RUFF MIHALY

modern szobafestő, mázó
és bútortényező vállalata

VÖRÖSMARTY-
UTCA 3. SZÁM.

TELEFONSZÁM: 33-57.

A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET PÜSPÖKÉTŐL.

630—1939. szám.

ÉRETTSÉGI VIZSGÁLATI REND

a Tiszántúli Református Egyházkerület főhatósága alá tartozó középiskolákban az 1938—1939. évre.

Az intézet neve	A jelöltek valószínű száma	A szóbeli érettségi vizsgálat ideje	Az érettségi vizsgálatok elnöke
Békési gimnázium.	28	június 19—22.	<i>Dr. Varga Zsigmond,</i> a debreceni tud. egyetem theologiai fakultásának ny. r. tanára.
Debreceni gimnázium	A) osztály 28	június 13—16.	<i>Dr. Szentpéteri Kun Béla,</i> a debreceni tud. egyetem jogi fakultásának ny. r. tanára.
	B) osztály 46	június 12—17.	<i>Dr. Kállay Kálmán,</i> a debreceni tud. egyetem theologiai fakultásának ny. r. tanára.
Debreceni leánygimnázium	42	június 15—17., 19—20.	<i>Dr. Makkai Sándor,</i> a debreceni tud. egyetem theologiai fakultásának ny. r. tanára.
Hajdúböszörményi gimnázium.	34	június 21—24.	<i>Nagy Miklós,</i> a szeghalmi református gimnázium igazgatója.
Hajdúnánási gimnázium	29	június 21—24.	<i>Dr. Erdős Károly,</i> a debreceni tud. egyetem theologiai fakultásának ny. r. tanára.
Hódmezővásárhelyi gimnázium	26	június 12—14.	<i>Harsányi Pál,</i> református esperes.
Hódmezővásárhelyi leánygimn.	25	június 15—17.	<i>Dr. Mitrovics Gyula,</i> a debreceni tud. egyetem filozófia fakultásának ny. r. tanára.
Karcagi gimnázium	28	június 21—24.	<i>Dr. Vasady Béla,</i> a debreceni tud. egyetem theologiai fakultásának ny. r. tanára.
Kisújszállási gimnázium	54	június 19—24.	<i>Dr. Pap Károly,</i> a debreceni tud. egyetem magyar irodalomtörténet ny. r. tanára.
Mezőtúri gimnázium.	40	június 22—24., 26—27.	<i>Dr. Papp Ferenc,</i> tanügyi főtanácsos, a tiszántúli református egyházkerület középiskolai felügyelője.
Szeghalmi gimnázium	36	június 16—17., 19—20.	<i>Dr. Hoffner András,</i> a debreceni tud. egyetem r. k. tanára, a debreceni gimnázium rendes tanára.

A Tiszántúli Református Egyházkerület főhatósága alá tartozó középiskolák pót- és javító érettségi vizsgálatának helye az 1939. évben a mezőtúri református gimnázium.
Debrecen, 1939. évi április hó 22. napján.

Dr. RÉVÉSZ IMRE, püspök.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedés

DEBRECEN

Telefon: 20-06 és 15-48

Alapította:

Sesztina János 1819-ben.

Ipari-, mezőgazdasági-, háztartási-,
gázoltalmi- és légvédelmi cikkek.**MAGYAR ÁLTALÁNOS****HITELBANK****DEBRECENI FIÓKJA**

Piac-utca 45-47. (Saját ház.) Telefon: 23-70., 23-71.

**FOGLALKOZIK A BANK-
ÜZLET MINDEN ÁGÁVAL****100-féle cikket vásárolhat,**
de csak egy helyen fizeti havi részletekben,
ha szükségletét**az „UNIO“ Központi Hiteliroda**

cégei útján szerzi be.

Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbiz-
ható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha
még nincs, igényelje irodánkban:**Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.****123 megbízható cégnél**nyújt vásárlási lehetőséget! Egy helyen
jelent fizetési kötelezettséget! A havonta
megújuló állandó továbbvásárolhatóság jogával!**a „Takarékosság“
Kereskedelmi R.-T.**bevásárlási rendszere, mely a mai gazda-
sági helyzet legmegfelelőbb beszerzési
módját biztosítja a vásárlóközönség
számáraA „TAKARÉKOSSÁG“ vásárlási igazolványai és utal-
ványai a „Takarékosság“ igazgatóságánál igényelhetők**Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.****Földek, házak, telkek**
eladása, vétele, bérlete

üggyében forduljon bizalommal

Dienes József

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához

DEBRECEN, Bethlen-utca 21. számJándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos
„Gróf Bethlen István-harang“**ÜGYELJÜNK A KERESZTNÉVRE!**MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE**Szlezák László**harang- és ércön-
töde, harangfelszere-
lési és haranglábgyára**Budapest, XIII., Petneházy-u. 78.**

(Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53KITÜNTETVE: Párisi világiállításon dísz-
oklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel,
több állami díszoklevéllelMielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes
bizalommal a régi és megbízható céghez!!!**SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!**Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállítás díjtalan!

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1939-1056.